

CZU: 343.618:343.98

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.1\(56\).07](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.1(56).07)

VICTIMA OMORULUI SĂVÂRȘIT ÎN STARE DE AFECT

Rodica BERDILO,
doctorand USM

<https://orcid.org/0000-0002-8054-108X>

SUMAR

Nu orice infracțiune presupune prezența victimei. Infracțiunea prevăzută de art. 146 din Codul penal al Republicii Moldova face parte din categoria de infracțiuni care presupun prezența victimei. Se are în vedere persoana care provoacă starea de afect a făptuitorului prin acte ilegale sau imorale. Victima infracțiunii prevăzută la art. 146 din Codul penal este un semn ce caracterizează obiectul acestei infracțiuni. Anume conținutul valorii și relațiilor sociale apărate contra infracțiunii prevăzută la art. 146 din Codul penal face ca vinovăția victimei să reducă parțial vinovăția făptuitorului.

Cuvinte-cheie: omorul săvârșit în stare de afect, victima infracțiunii, obiectul infracțiunii, vinovăția victimei, pluralitatea de victime, comportamentul provocator al victimei, starea de afect, eroare de fapt.

Din art. 15 al Codului penal al Republicii Moldova [5] (în continuare – CP RM) aflăm că orice infracțiune are obiect, latură obiectivă, subiect și latură subiectivă. Fiecare dintre aceste patru elemente constitutive ale infracțiunii este, la rândul său, format din anumite semne care pot avea un caracter obligatoriu sau facultativ. Victima infracțiunii este unul dintre semnele constitutive ale infracțiunii. Mai precis: acest semn face parte din sistemul obiectului infracțiunii.

R. Popov menționează că „din perspectiva acțională (care este cea mai potrivită atunci când ne referim la o infracțiune), subiect este titularul acțiunii, adică cel care cunoaște, gândește și acționează; obiectul este cel asupra căruia sunt îndreptate gândul sau acțiunea subiectului. Din această perspectivă, nu ar fi adecvat să conside-

VICTIM OF THE CRIME COMMITTED IN THE „HEAT OF PASSION”

SUMMARY

Not every crime involves the presence of the victim. The crime, provided by art. 146 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, is a part of the category of crimes involving the presence of the victim. The person who provokes the perpetrator's heat of passion through illegal or immoral acts is considered. The victim of the crime, provided by art. 146 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, is a sign that characterizes the object of this crime. Namely the content of the value and social relations, defended against the crime provided by art. 146 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, make the guilt of the victim to partially reduce the guilt of the perpetrator.

Key-words: the murder in the heat of passion, the victim of the crime, the object of the crime, the guilt of the victim, plurality of victims, the provocative behavior of the victim, heat of passion, error in fact.

răm subiect pe cineva asupra căruia sunt îndreptate gândul sau acțiunea unui alt subiect” [15, p. 59]. Această opinie își găsește confirmarea în unele norme din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, din care rezultă că victima infracțiunii este persoana împotriva căreia se îndreaptă fapta subiectului infracțiunii: „dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice” (alin. (1) art. 327 și alin. (1) art. 328); „dacă aceasta a cauzat daune drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice” (alin. (1¹) art. 328); „dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice” (alin. (1) art. 329); „dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile [...] drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice” (alin. (1) art. 335); „dacă s-au cauzat daune în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice” (alin. (1) art. 352);

„soldate cu daune în proporții mari [...] drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice” (lit. d) alin. (2) art. 361); „soldate cu daune în proporții deosebit de mari [...] drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice” (lit. b) alin. (3) art. 362¹); „dacă acestea au cauzat victimei [...] daune în proporții considerabile” (alin. (1) art. 370) etc. O concluzie similară rezultă din pct. 41 al Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 24 din 17.10.2019 privind controlul constituționalității unor prevederi din articolele 189 alin. (3) lit. f), 307 alin. (2) lit. c), 327 alin. (2) lit. c), 329 alin. (1) și alin. (2) lit. b) și din articolul 335 alin. (1¹) din Codul penal: „Noțiunea de „interes public” este abstractă și nu asigură identificarea entității căreia îi sunt cauzate daunele, adică victima infracțiunii (subl. ns.)” [9].

În rezultatul comiterii infracțiunii, victima este fie lipsită de posibilitatea de a participa la relațiile sociale ocrotite de legea penală, fie limitată în această posibilitate. Întrucât obiectul infracțiunii constituie un tot unitar, atingere li se aduce, în ultimă instanță, valorii și relațiilor sociale aferente, care formează acest obiect.

După ce am clarificat aspectul dat, urmează să stabilim dacă victima infracțiunii este un semn constitutiv obligatoriu al infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM.

Punctul de vedere al lui N.A. Lopașenko este că, „în cazul oricărei infracțiuni, victima face parte din obiectul infracțiunii în calitate de subiect al relațiilor sociale apărute de legea penală. Nu există nicio infracțiune fără victima” [23]. Opinia noastră este alta, și anume: nu oricare infracțiune presupune prezența victimei. În acest sens, V. Stati menționează: „Datorită specificului unor infracțiuni, acestea nu presupun prezența unei victime. Este vorba despre infracțiunile specificate la art. 240-242, 243-244¹, 245⁶, 248-250 CP RM. În cazul acestor infracțiuni, titular al valorilor sociale protegute este statul. Acesta nu poate avea calitatea de victimă a infracțiunii” [17, p. 20]. Bineînțeles, victima poate lipsi nu doar în cazul infracțiunilor economice. Astfel de exemple avem aproape în toate capitolele din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova.

Cert este că statul nu poate apărea ca victimă în cazul niciunei infracțiuni. De aceea, considerăm convingătoare argumentele prezentate de I. Selevstru: „Doar în conjunctura dreptului penal internațional un stat poate evolua ca victimă a infracțiunii (de exemplu, ca victimă a agresiunii din partea unui alt stat). În contrast, în conjunctura dreptului penal național, în calitate de victimă poate apare o persoană juridică care reprezintă statul, nu statul

însuși. Statul este cel care apără ordinea de drept împotriva infracțiunilor. Această concluzie reiese din alin. (1) art. 2 CP RM. Ar fi impropriu ca, din postura de victimă a infracțiunii, statul să-și exercite calitatea de apărător al ordinii de drept. Un stat care evoluează în această postură este un stat care se declară incapabil de a-și apăra cetățenii împotriva infracțiunilor. Este un stat ca și cum inexistent” [16]. Dacă statul ar fi victimă a unei infracțiuni săvârșite de o persoană fizică sau juridică, atunci statul nu ar avea, pur și simplu, capacitatea să execute față de cetățeni obligațiile prevăzute în textul Constituției Republicii Moldova [6]: „Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului” (alin. (1) art. 16); „Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de protecția statului atât în țară cât și în străinătate” (alin. (1) art. 18); „Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică” (alin. (1) art. 24) etc.

În mod firesc, nici statul, nici persoana juridică nu pot fi victime ale infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM. Doar o persoană fizică poate avea o asemenea calitate. Numai o persoană fizică poate fi lipsită de viață. Deoarece infracțiunea prevăzută la art. 146 CP RM aduce atingere vieții persoanei, este necesar ca persoana dată să fie deja născută și încă în viață.

Din alin. (2) art. 1 al Legii nr. 338 din 15.12.1994 privind drepturile copilului se desprinde că nașterea marchează începutul vieții unei persoane: „În conformitate cu prezenta lege, o persoană este considerată copil din momentul nașterii până la vârsta de 18 ani” [10]. Întrucât nașterea este un proces de durată, opinia lui L. Gîrla aduce mai multă claritate: „Viața copilului nou-născut se consideră începută din momentul declanșării nașterii fiziologice, fapt despre care ne mărturisește clar dispoziția art. 147 CP RM – „în timpul nașterii sau imediat după naștere” [7, p. 59]. O părere asemănătoare este exprimată de A. Plop: „Din moment ce fapta prevăzută la art. 147 CP RM nu poate fi săvârșită decât „în timpul nașterii” sau „imediat după naștere”, deducem că orice activitate infracțională realizată asupra produsului concepției anterior începerii expulzării acestuia urmează a fi apreciată drept provocare ilegală a avortului” [14, p. 89]. Într-adevăr, viața copilului nou-născut nu poate începe mai devreme de momentul declanșării nașterii. Altfel, s-ar admite un paralelism dintre art. 145-148 CP RM, pe de o parte, și art. 159 CP RM, pe de altă parte.

Momentul final al vieții persoanei poate fi determinat în baza altor acte normative. Astfel, alin. (2) art. 34 al Legii nr. 411 din 28.03.1995 privind ocrotirea sănătății stipulează: „Aparatura medicală care menține viața pacientului în caz extremal poate fi deconectată numai după constatarea

morții creierului” [11]. Noțiunea de moarte a creierului (moarte cerebrală) este definită în pct. A.7 al Anexei la Ordinul Ministerului Sănătății nr. 260 din 05.04.2011 cu privire la aprobarea Protocolului clinic standardizat „Moartea cerebrală”. „Moartea cerebrală” este un termen folosit pentru definirea morții ființei umane, determinată prin teste care demonstrează o încetare ireversibilă a funcțiilor clinice ale creierului, totodată fiind menținute artificial (prin metode reanimatologice) funcțiile cardio-vasculare și pulmonare” [12].

Concluzia este că legea penală apără viața persoanei din momentul declanșării nașterii până în momentul morții cerebrale.

După ce am stabilit caracteristicile temporale ale victimei infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM, este cazul să determinăm alte caracteristici ale acestei victime.

Vorbind la general despre victima infracțiunii, Gh. Pavliuc menționează despre tentația de a se apela la definiția noțiunii de victimă din alin. (1) art. 58 al Codului de procedură penală [4]. Același autor aduce argumente în vederea substituirii în Codul de procedură penală al Republicii Moldova a cuvântului „victimă” prin sintagma „persoană vătămată”. Gh. Pavliuc consideră că implementarea propunerii în cauză ar pune capăt practicii defectuoase de căutare a semnificației juridico-penale a noțiunii de victimă în alin. (1) art. 58 al Codului de procedură penală al Republicii Moldova” [13].

Potrivit alin. (1) art. 58 al Codului de procedură penală, „se consideră victimă orice persoană fizică sau juridică căreia, prin infracțiune, i-au fost aduse daune morale, fizice sau materiale”. Această definiție seamănă cu cea din art. 1 al Declarației privind principiile de bază ale justiției pentru victimele infracțiunilor și ale abuzului de putere, adoptate prin rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 40/34 din 29.11.1985: „Prin termenul „victime” se au în vedere persoanele care au suferit, individual sau colectiv, daune, inclusiv vătămări corporale, prejudicii morale, suferințe emoționale, prejudicii materiale sau o lezare considerabilă a drepturilor lor fundamentale în rezultatul unei acțiuni sau omisiuni care încalcă legile penale naționale ale statelor-membre, inclusiv legile care interzic abuzul de putere penal” [18]. Din aceste definiții ar rezulta că nu se poate vorbi despre victimă în cazul unei infracțiuni formale sau al tentativei de infracțiune. Ceea ce este inacceptabil. Definițiile sus-menționate au relevanță procesual-penală, însă nu concordă cu necesitățile dreptului penal. Nu tipul componenței de infracțiune – formală sau materială – este cel care condiționează dacă o infracțiune are victimă sau nu. Conținutul obiectului juridic special este cel care condiționează dacă

acea infracțiune are victimă sau nu. De aceea, susținem argumentul prezentat de A. A. Gadjieva și D. G. Gadjieva: „Împreună cu alte semne constitutive ale obiectului infracțiunii, victima determină caracterul pericolului social al infracțiunii respective. Victima indică asupra cărei valori sociale este îndreptată infracțiunea și cui aparține această valoare. Raportul dintre victimă și obiectul infracțiunii are, prin urmare, un caracter integrativ” [20].

Nu putem susține alte două puncte de vedere. Astfel, M. V. Senatorov consideră că victima infracțiunii trebuie considerată semn facultativ al obiectului infracțiunii [24, p. 130]. Pe de altă parte, V. A. Tuleakov este de părerea că victima infracțiunii trebuie să aibă rolul de element constitutiv distinct al infracțiunii [26]. În cazurile când victima infracțiunii reprezintă semnul constitutiv a cărui absență are ca efect lipsa componenței de infracțiune (așa cum este, de exemplu, în cazul infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM), nu se poate afirma că victima infracțiunii este un semn facultativ al obiectului acestei infracțiuni. Nu considerăm necesar ca victima infracțiunii să constituie un element constitutiv al infracțiunii. Din art. 15 CP RM rezultă că există patru elemente constitutive ale infracțiunii: obiectul infracțiunii; latura obiectivă a infracțiunii; subiectul infracțiunii; latura subiectivă a infracțiunii. Aceste patru elemente sunt suficiente. Victima infracțiunii este un semn ce caracterizează obiectul infracțiunii, semn care nu poate avea un caracter de sine stătător, deoarece victima infracțiunii este nu altceva decât unul dintre subiectele relațiilor sociale apărute împotriva acelei infracțiuni.

Printre subiectele relațiilor sociale apărute de art. 146 CP RM se numără victima infracțiunii prevăzută de acest articol. Într-un studiu recent am stabilit că „obiectul juridic special al infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM îl formează relațiile sociale cu privire la viața persoanei care provoacă starea de afect a făptuitorului prin acte de violență, insulte grave, alte acte ilegale sau imorale” [2]. Rezultă că victima omorului săvârșit în stare de afect are calitatea specială de persoană care provoacă starea de afect a făptuitorului prin acte de violență, insulte grave, alte acte ilegale sau imorale. Considerăm că anume o asemenea persoană participă la relațiile sociale protejate de art. 146 CP RM.

Părerea lui E. N. Ciucelov ar putea pune la îndoială această afirmație a noastră. Autorul dat menționează că „încercarea de a determina caracteristicile victimei omorului, săvârșit în stare de afect, întâmpină un șir de dificultăți. În special, nu este posibilă stabilirea unor trăsături care ar ajuta să distingem această victimă de victimele altor infracțiuni, cu excepția particularităților comportamentale. Însă, chiar și caracteristicile comporta-

mentului victimei, în contextul capacității lor de a induce starea de afect, sunt, de asemenea, condiționale. Or, același comportament poate afecta diferite persoane în varii moduri: cineva, pur și simplu, se va supăra, altcineva nu va acorda atenție, iar al treilea va fi în stare de afect. Adică, de fiecare dată este necesar să se ia în calcul ambianța concretă de săvârșire a infracțiunii, precum și caracteristicile stării psihofiziologice a persoanei care a comis infracțiunea, ceea ce, în opinia noastră, complică extrem procesul de calificare a infracțiunii” [27].

Conform alin. (1) art. 113 CP RM, „se consideră calificare a infracțiunii determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și semnele componentei infracțiunii, prevăzute de norma penală”. Se are în vedere corespunderea între toate semnele faptei prejudiciabile săvârșite și toate semnele componentei infracțiunii, prevăzute de norma penală. În caz contrar, corespunderea nu va fi exactă, iar calificarea infracțiunii nu va fi corectă. În acest sens, E. N. Ciucelov are dreptate sub un anumit aspect. Or, așa cum afirmă just A. V. Ilcenko, „spre deosebire de victima „simplă”, victimă specială este persoana care are trăsături inerente, asupra căreia a influențat nemijlocit făptuitorul. Aceste trăsături de natură fizică sau socială ale victimei nu depind de circumstanțele specifice, de ambianța de săvârșire a infracțiunii sau de anumite persoane, adică sunt stabile” [21].

Calitatea specială a victimei infracțiunii, prevăzută la art. 146 CP RM, nu are un caracter stabil. Prezența acestei calități depinde de potențialitatea actelor ilegale sau imorale ale victimei de a provoca starea de afect a făptuitorului. Astfel, dacă aceste acte vor provoca starea de afect a făptuitorului, atunci persoana care le săvârșește va avea calitatea de victimă a infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM. Din contra, dacă actele ilegale sau imorale nu vor provoca starea de afect a făptuitorului, atunci persoana care le săvârșește nu va avea calitatea de victimă a infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM. În ultima situație nu se exclude ca persoana în cauză să fie victimă a infracțiunii prevăzută de art. 145 CP RM. Anume prezența sau lipsa circumstanțelor agravante ori atenuante este ceea ce deosebește infracțiunea prevăzută la art. 145 CP RM de infracțiunile prevăzute la art. 146-148 CP RM.

Din art. 146 CP RM rezultă că nu doar starea de afect a făptuitorului influențează gradul de pericol social al infracțiunii. Comportamentul provocator al victimei are o influență, de asemenea, notabilă. În lipsa comportamentului provocator al victimei nici nu ar fi posibilă apariția stării de afect. Ca și starea de afect, comportamentul provocator al

victimei este greu de prevăzut și restrânge semnificativ limitele răspunderii penale a făptuitorului. Or, în acest caz, așa cum menționează just Gh. Gladchi, „vinovăția victimei ca și cum absoarbe o parte din vinovăția subiectului infracțiunii” [8]. Altfel nici nu poate fi, deoarece, după părerea lui A. A. Gadjeva și D. G. Gadjeva, „victima, prin caracteristicile sale esențiale, determină semnificația intereselor protejate de legea penală și, la rândul său, influențează indirect asupra gravității infracțiunii comise” [20]. E. L. Sidorenko de asemenea remarcă: „În cazurile când „vinovăția victimei” constituie un element al situației infracționale, este admisibilă următoarea teză, atât de importantă pentru diferențierea răspunderii și pentru individualizarea pedepsei: „Cu cât mai mult infracțiunea este condiționată de „vinovăția victimei” cu atât mai redusă este libertatea de alegere a făptuitorului. Deci, cu atât mai redusă trebuie să fie atât vinovăția acestuia, cât și gradul de răspundere și de pedeapsă aplicată făptuitorului” [25, p. 31].

Suntem de acord cu aceste opinii, deoarece obiectul juridic special al infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM nu poate fi format din relațiile sociale cu privire la viața persoanei care nu provoacă starea de afect a făptuitorului. Acest obiect nu poate fi constituit nici din relațiile sociale cu privire la viața persoanei care provoacă starea de afect a făptuitorului prin acte legale sau morale. Asemenea relații și valori sociale sunt apărute de art. 145 CP RM. Doar art. 146 CP RM apără relațiile sociale cu privire la viața persoanei care provoacă starea de afect a făptuitorului prin acte de violență, insulte grave, alte acte ilegale sau imorale. Conținutul valorii și relațiilor sociale apărute contra infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM fac ca vinovăția victimei să reducă parțial vinovăția făptuitorului.

În alt context, trebuie să fim de acord cu S. Brînză atunci când acest autor afirmă: „Dacă am admite că în legea penală ar lipsi agravanta specificată la lit. g) alin. (2) art. 145 CP RM, atunci oricare omor, săvârșit asupra a două sau mai multor persoane (în lipsa unor circumstanțe agravante care sunt prevăzute la lit. a)-f), h)-p) alin. (2) art. 145 CP RM), ar trebui de calificat în conformitate cu alin. (1) art. 145 CP RM [...]. Tocmai de aceea se aplică răspunderea în baza alineatului (1) al articolului corespunzător, în cazurile în care articolul în cauză nu conține agravanta „asupra a două sau mai multor persoane”, atestându-se pluralitatea de victime, cuprinsă de intenția unică a făptuitorului. Ne referim la omorul săvârșit în stare de afect (art. 146 CP RM) (subl. ns.), pruncucidere (art. 147 CP RM), eutanasiu (art. 148 CP RM) etc. Nu avem nici un temei să aplicăm regulile concursului de infracțiuni într-o asemenea ipoteză” [3].

Pe bună dreptate, în cazul omorului în stare de afect care presupune o pluralitate de victime, trebuie aplicat art. 146 CP RM. În acest caz nu putem vorbi despre un concurs de infracțiuni în virtutea regulii de calificare de la lit. a) art. 117 CP RM. Totodată, este important de luat în considerare că, pentru aplicarea art. 146 CP RM, toate victimele trebuie să aibă calitatea specială care rezultă din acest articol. Chiar și în cazul pluralității de victime, victimă a infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM trebuie să fie cel care posedă o asemenea calitate specială. Din această cauză, nu putem susține părerea lui A. I. Kuntii și O. V. Avramenko. Acești doctrinari consideră că omorul săvârșit în stare de afect poate fi îndreptat împotriva „terților” care se aflau accidental la locul infracțiunii sau care au încercat să împiedice săvârșirea acesteia [22, p. 11; 19, p. 113].

Suntem de părerea că, dacă făptuitorul manifestă intenție, în lipsa erorii cu privire la calitatea specială a victimei, omorul săvârșit în stare de afect, îndreptat împotriva „terților”, nu poate fi calificat în baza art. 146 CP RM. E. L. Sidorenko menționează just că, în asemenea cazuri, fapta se califică drept omor simplu [25, p. 84]. Pentru aplicarea art. 146 CP RM, omorul trebuie să fie provocat de actele ilegale sau imorale ale victimei. Alte persoane decât victima infracțiunii nu pot provoca săvârșirea omorului prevăzut de art. 146 CP RM. Nu este suficient ca în momentul omorului făptuitorul să se afle în stare de afect. Dacă această stare i-a fost provocată făptuitorului nu de persoana pe care o lipsește de viață, fapta se va califica în baza art. 145 CP RM. În virtutea alin. (2) art. 76 CP RM, starea de afect a făptuitorului poate fi luată în considerare la atenuarea pedepsei prevăzută la art. 145 CP RM.

Dacă făptuitorul manifestă intenție, în prezența erorii cu privire la calitatea specială a victimei, soluția este cea prezentată în una din publicațiile noastre recente: „În situația analizată, acțiunea sau inacțiunea intenționată a făptuitorului (care se află în stare de afect survenită în mod subit) este îndreptată nemijlocit spre săvârșirea omorului persoanei care i-a provocat această stare prin acte de violență, insulte grave ori alte acte ilegale sau imorale. Din cauze independente de voința făptuitorului, această acțiune sau inacțiune nu-și produce efectul. Or, este lipsită de viață o persoană care nu i-a provocat făptuitorului starea de afect prin acte de violență, insulte grave ori alte acte ilegale sau imorale. În consecință, infracțiunea prevăzută la art. 146 CP RM nu se consumă sub aspectul calității speciale a victimei omorâte. De aceea, trebuie să se aplice art. 27 și 146 CP RM” [1].

O altfel de soluție se impune dacă făptuitorul manifestă imprudență. Ca și oricare altă infracțiune de omor, cea prevăzută la art. 146 CP RM poate

fi comisă doar cu intenție. Lipsirea de viață în stare de afect, săvârșită din imprudență, poate fi calificată doar în baza art. 149 CP RM. În acest caz, în temeiul lit. g) alin. (1) art. 76 CP RM, provocarea infracțiunii de actele ilegale sau imorale ale victimei poate fi luată în considerare ca circumstanță ce atenuază pedeapsa. De asemenea, în virtutea alin. (2) art. 76 CP RM, starea de afect a făptuitorului poate fi luată în considerare la atenuarea pedepsei prevăzută la art. 149 CP RM.

Studiul efectuat asupra victimei infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM permite formularea următoarelor **concluzii**:

- 1) în cazurile când victima infracțiunii reprezintă semnul constitutiv al cărui absență are ca efect lipsa componenței de infracțiune (așa cum este, de exemplu, în cazul infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM) nu se poate afirma că victima infracțiunii este un semn facultativ al obiectului acestei infracțiuni;
- 2) victima infracțiunii este un semn ce caracterizează obiectul infracțiunii. Acest semn nu poate avea un caracter de sine stătător, deoarece victima infracțiunii este nu altceva decât unul dintre subiectele relațiilor sociale apărute împotriva acelei infracțiuni;
- 3) victima omorului săvârșit în stare de afect are calitatea specială de persoană care provoacă starea de afect a făptuitorului prin acte de violență, insulte grave, alte acte ilegale sau imorale;
- 4) calitatea specială a victimei infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM nu are un caracter stabil. Prezența acestei calități depinde de potențialitatea actelor ilegale sau imorale ale victimei de a provoca starea de afect a făptuitorului;
- 5) conținutul valorii și relațiilor sociale apărute contra infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM fac ca vinovăția victimei să reducă parțial vinovăția făptuitorului;
- 6) chiar și în cazul pluralității de victime, victimă a infracțiunii prevăzută la art. 146 CP RM trebuie să fie cel care posedă calitatea de persoană ce provoacă starea de afect a făptuitorului prin acte de violență, insulte grave, alte acte ilegale sau imorale;
- 7) dacă starea de afect i-a fost provocată făptuitorului nu de persoana pe care o lipsește de viață, fapta se va califica în baza art. 145 CP RM. În virtutea alin. (2) art. 76 CP RM, starea de afect a făptuitorului poate fi luată în considerare la atenuarea pedepsei prevăzută la art. 145 CP RM.

Referințe bibliografice:

1. Berdilo R. Eroarea de fapt în cazul omorului săvârșit în stare de afect. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (30th July, 2020)*. Warsaw: Sp. zo. o. „iScience”, 2020, p. 38-49.
2. Berdilo R. Obiectul juridic al infracțiunii prevăzută la art. 146 din Codul penal. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe sociale”, 2019, nr. 11, p. 119-130.*
3. Brînză S. Omorul săvârșit asupra a două sau mai multor persoane (lit. g) alin. (2) art. 145 CP RM): analiză de drept penal. În: *Revista Națională de Drept*, 2010, nr. 11, p. 2-10.
4. Codul de procedură penală. Nr. 122 din 14 martie 2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 104-110/447. În vigoare din 12 iunie 2003.
5. Codul penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129/1012. În vigoare din 13 septembrie 2002.
6. Constituția Republicii Moldova. Nr. 1 din 29 iulie 1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1/5. În vigoare din 27 august 1994.
7. Gîrla L. *Aspecte teoretice și practice privind infracțiunea de pruncucidere*. Chișinău: CEP USM, 2006. 216 p.
8. Gladchi Gh. Victima în dreptul penal. În: *Revista de științe penale. Anuar*, 2006, p. 81-89.
9. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 24 din 17.10.2019 privind controlul constituționalității unor prevederi din articolele 189 alin. (3) lit. f), 307 alin. (2) lit. c), 327 alin. (2) lit. c), 329 alin. (1) și alin. (2) lit. b) și din articolul 335 alin. (1¹) din Codul penal. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 338-343/207. În vigoare din 17 octombrie 2019.
10. Legea privind drepturile copilului. Nr. 338 din 15 decembrie 1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 13/127. În vigoare din 2 martie 1995.
11. Legea ocrotirii sănătății. Nr. 411 din 28 martie 1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 34/373. În vigoare din 22 iunie 1995.
12. Ordinul Ministerului Sănătății nr. 260 din 05.04.2011 cu privire la aprobarea Protocolului clinic standardizat „Moartea cerebrală”. <https://msmps.gov.md/wp-content/uploads/2020/06/14054-PCS-MC-20final20seminat.pdf> (vizitat 03.01.2021).
13. Pavliuc Gh. Victima în dreptul procesual penal și în dreptul penal. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2018, Вып. 3, ч. 8. p. 127-132.
14. Plop A. *Răspunderea penală pentru provocarea ilegală a avortului / Teză de doctor în drept*. Chișinău, 2015.
15. Popov R. *Subiectul infracțiunilor prevăzute în Capitolele XV și XVI din partea specială a Codului penal*. Chișinău: CEP USM, 2012. 315 p.
16. Selevestru I. Victima infracțiunilor prevăzute la art. 191 CP RM. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe sociale”, 2015, nr. 3, p. 194-199.*
17. Stati V. *Infracțiuni economice: Note de curs*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2019. 597 p.
18. Declaration of basic principles of justice for victims of crime and abuse of power. https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/40/34 (vizitat 04.01.2021).
19. Авраменко О. В. *Стан сильного душевного хвилювання за кримінальним правом України*. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2009. 244 с.
20. Гаджиева А. А., Гаджиева Д. Г. Потерпевший в системе объективных признаков состава преступления. В: *Пробелы в российском законодательстве*, 2010, № 1, с. 141-143.
21. Ильченко А. В. Институт «специального потерпевшего» в уголовном праве. В: *Уголовное право в эволюционирующем обществе: проблемы и перспективы*. Сб. науч. ст. Курск: ЮЗГУ, 2011, с. 45-49.
22. Кунтій А. І. *Методика розслідування умисного вбивства, вчиненого в стані сильного душевного хвилювання / Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Львів, 2015.
23. Лопашенко Н. А. Несовершеннолетний как потерпевший и субъект в преступных посягательствах. В: *Правовая политика и правовая жизнь*, 2001, № 1, с. 134-137.
24. Сенаторов М. В. *Потерпілий від злочину у кримінальному праві*. Харків: Право, 2006. 208 с.
25. Сидоренко Э. Л. *Виктимологическая провокация в уголовном праве России*. Ставрополь: Ставропольский государственный университет, 2005. 126 с.
26. Туляков В.А. Актуальные проблемы современной уголовно-правовой политики. В: *Основні напрями розвитку кримінального права та шляхи вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 11-12 жовтня 2012 р.* Харків: Право, 2012, с. 65-71.
27. Чучелов Е. Н. Некоторые вопросы определения объекта преступления, предусмотренного ст. 113 УК РФ. В: *Пробелы в российском законодательстве, Юридический журнал*, 2015, № 5, с. 131-133.

